

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýľovou, Ph. D. ve věci

žalobce: A. M.
bytem X

proti

žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 22. 2. 2024, č. j. X,

takto:

- I. Žaloba **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal dne 7. 12. 2022 žádost o zvýšení starobního důchodu o částku za tři vychované děti (A., nar. X, A., nar. X, a B., nar. X) podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v relevantním znění („zákon o důchodovém pojištění“). K žádosti přiložil rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 30. 5. 1990, sp. zn. 40 88/89, podle

něhož byly všechny tři uvedené děti svěřeny do výchovy žalobce. O žádosti rozhodla žalovaná rozhodnutím vydaným v prvním stupni dne 14. 9. 2023, č. j. X („prvostupňové rozhodnutí“), tak, že podle čl. II bodu 1 zákona č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů („zákon č. 323/2021 Sb.“), žalobci od 16. 1. 2023 zvýšila procentní výměru starobního důchodu o částku zvýšení za jedno dítě (B.) o 500 Kč měsíčně. Podle žalované žalobci nenáleží částka zvýšení za ostatní děti, neboť o ně v období od jejich narození do jejich zletilosti pečovala v největším rozsahu jiná osoba (jejich matka).

2. Proti prvostupňovému rozhodnutí podal žalobce námitky, které žalovaná zamítla rozhodnutím ze dne X („napadené rozhodnutí“). A proti němu, jakož i proti rozhodnutí prvostupňovému, žalobce nyní brojí žalobou.
3. Žalovaná v napadeném rozhodnutí uvedla, že dle evidence ČSSZ čerpala matka dětí od narození A. a A. mateřskou a rodičovskou dovolenou, resp. neplacené volno, do 3 let věku syna a 2 let věku dcery. V době právní moci rozsudku o svěření dětí do výchovy žalobce (10. 7. 1990) měl syn A. již X let a dcera A. téměř X let. Dceři B. bylo necelých X let. Žalovaná při posouzení podmínek zákona č. 323/2021 Sb. dospěla k závěru, že žalobce podmínky pro přiznání výchovného v případě těchto dětí nesplňuje. Šetřením se nepodařilo prokázat, že žalobce o děti A. a A. pečoval ve větším rozsahu i před nabytím právní moci rozsudku soudu o svěření těchto dětí do výchovy otci. Podle žalované pečovala o tyto děti jejich matka dohromady ve větším rozsahu, neboť o syna A. pečovala ve větším rozsahu X let a o dceru A. téměř X let. Žalobce pak o tyto děti prokazatelně pečoval ve větším rozsahu po zbývající kratší dobu do jejich zletilosti. Žalobce ve větším rozsahu prokazatelně pečoval pouze o dceru B. Výchovné za toto dítě mu bylo přiznáno a matce dětí byla procentní výměra jejího starobního důchodu o toto výchovné snížena.

II. Žaloba

4. Žalobce odůvodnil svůj nesouhlas s napadeným rozhodnutím tím, že se o děti A. a A. staral více než tři roky před rozvodem manželství s matkou dětí. Tvrdí, že matka dětí s nimi v té době již nežila ve společné domácnosti, neboť měla známost s jiným mužem. Za tohoto muže (p. A.) se hned po rozvodu provdala. Žalobce se o děti staral s pomocí svojí matky B. M. Pokud byl žalobce v práci, babička na děti čekala u nich doma a postarala se o jejich bezpečí a stravu. Vlastní matka o děti nejevila zájem, nebrala si je k sobě, nedávala jim dárky, nepřispívala na jejich výživu a výchovu, nedávala na ně žádné peníze. Náklady na celou domácnost zabezpečoval žalobce ze svého platu sám.
5. Ke svým tvrzením navrhl jako svědkyni paní L. V., roz. Š., nar. X, bytem X.
6. Z uvedených důvodů žalobce navrhl, aby mu soud přiznal výchovné za vychované děti A. a A., zpětně od 1. 1. 2023. Po poučení soudu navrhl, aby bylo napadené rozhodnutí zrušeno soud žalovaného zavázal vydáním rozhodnutí nového v souladu se zákonem.

III. Vyjádření žalované a replika žalobce

7. Žalovaná odkázala na znění relevantní právní úpravy (čl. II odst. 1, 3, 4, 5 zákona č. 323/2021 Sb.). Dále uvedla, že ve své evidenci vede základní registr na základě ověřených údajů, které

pojištěnec uvádí při uplatnění žádosti o dávku důchodového pojištění. Pro účely aplikace zákona č. 323/2021 Sb. jsou ze základního registru čerpány informace o počtu vychovaných dětí.

8. Dále uvedla, že prvotním důvodem pro zavedení výchovného bylo zmírnění statistického rozdílu mezi průměrným starobním důchodem mužů a žen, který činil více než 2 000 Kč. Jednou z příčin tohoto rozdílu jsou výkyvy v kariérách žen, které nastávají v důsledku výchovy dětí. Ženy, pečující o děti ve větší míře, vykonávají méně honorovaná zaměstnání, popř. zaměstnání s kratšími pracovními úvazky, která jsou navíc přerušována překážkami v práci z důvodu potřeby péče o dítě. Ačkoliv výchovu dětí nepochybně zajišťují i muži (především zajištěním výživy dítěte a péčí o jeho fyzický a intelektuální rozvoj), je v praxi zcela běžné, že jejich kariéra není výchovou negativně ovlivněna.
9. Nepřetržité zaměstnání a vyšší výdělky se samy o sobě pozitivně projeví na výši důchodu; nedochází totiž ke snížení důchodu a není tedy dán důvod pro kompenzaci prostřednictvím výchovného. Z hlediska účelu výchovného je proto třeba považovat za osobu, která výchovu zajišťovala ve větším rozsahu, tu z pečujících osob, v jejíž kariéře se ve větším měřítku projevovaly složky výchovy, které mohly s ohledem na svůj charakter negativně ovlivnit délku doby zaměstnání a výdělky pečující osoby, tj. kdy péče musela být zajišťována „na úkor“ možné pracovní aktivity. Nejvýznamnější dopad na pracovní kariéru má výchova dítěte zejména v jeho předškolním věku a v prvních letech povinné školní docházky. V pozdějším období jsou již děti samostatné, alespoň v tom směru, že není třeba z důvodu zajištění jejich výchovy přerušovat kariéru. Jeví se tedy přirozené, že výchovné má ze své podstaty náležet tomu z rodičů, který se výchově více věnoval právě v raném stádiu života dítěte, což bývá obvykle matka.
10. O uznání výchovy pro muže lze uvažovat zejména v případech, kdy péče matky skončila z jakýchkoliv důvodů (např. rozvod, prokazatelně faktické opuštění dítěte, vážná nemoc, úmrtí) ve velmi nízkém věku dítěte nebo kdy dítě bylo ve velmi nízkém věku svěřeno do výchovy otce, přičemž výchova měla prokazatelně negativní vliv na jeho pracovní kariéru. Výchova každého dítěte se posuzuje zvlášť, a to od narození do jeho zletilosti (tj. do 18 let) s tím, že celá částka výchovného za výchovu konkrétního dítěte náleží té osobě, která výchovu tohoto dítěte zajišťovala ve větším rozsahu.
11. Výchovné je, na rozdíl od snížení důchodového věku, koncipováno jako nárok genderově neutrální. Vázat tento nárok na splnění podmínky výchovy dítěte tak, jak je definována ve stávající právní úpravě [§ 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění a § 4 prováděcí vyhlášky č. 284/1995 Sb.], by bylo diskriminační vůči mužům, neboť s institutem „výchovy dítěte“ se až dosud v základním důchodovém pojištění pracuje výlučně ve vztahu k ženám. Zatímco nárok na snížení důchodového věku zůstane dočasně zachován i nadále pouze pro ženy, nárok na výchovné vznikne i mužům, jestliže zajišťovali výchovu dítěte sami nebo ve větším rozsahu než ženy.
12. K případu žalobce žalovaná shrnula zjištění ze správního spisu. Z evidenčního materiálu vedeného k matce dětí je zřejmé, že čerpala nejen mateřské dovolené, ale i neplacená volna po mateřských dovolených. Tudíž to byla matka dětí, která se o děti starala v největším rozsahu. Dle odůvodnění rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 30. 5.

1990, č. j. 40 88/89, jímž bylo manželství žalobce a matky dětí rozvedeno a jímž bylo rozhodnuto o výchově dětí (rodiče měli celkem 4 děti, nejstarší dcera J., nar. X, byla svěřena do výchovy matky), bylo dle znaleckého posudku *velmi problematické posoudit pravou příčinu rozvratu manželství*, u obou manželů bylo zaznamenáno *maximální „lži skóre“ v dotazníku*. ...*Příčin zde bude pravděpodobně několik. Žalobce zřejmě v dřívější době požíval alkoholické nápoje...v důsledku toho pak docházelo k neshodám a fyzickému napadání. V poslední době pak má na rozpad manželství také vliv navázání určitého vztahu matky dětí s panem A..., což pochopitelně vztahy v rodině značně zhoršilo.* Žalovaná se i s ohledem na odůvodnění tohoto rozsudku přiklonila ke skutečnostem prokázaným na základě evidenčního materiálu, který má dostatečnou vypovídací hodnotu. Navrhla proto zamítnutí žaloby.

13. Žalobce v replice uvedl, že u nich v době rozvodu manželství neplatilo, že by se o děti automaticky starala jejich matka a otec „vydělával“. Má za to, že by soud neměl vycházet z odpovědí uvedených v dotazníku malými dětmi, které neví, co se mezi matkou a otcem děje a nechť si to rozházejí u žádného z nich. Ve svém věku nejsou schopné posoudit vinu či nevinu rodičů na rozpadu manželství.
14. Děti u žalobce nestrádaly, naopak jim škodila vlastní matka. Chodila do domu, kde bydleli, brala jim cukrovinky a měla také drzost dojit si pro výplatu žalobce do úctárny JZD Dolina, kde žalobce pracoval, pro jeho výplatu. Předseda družstva jí řekl, že jí nic nenáleží, protože s žalobcem nebydlí a o děti se nestará. Žalobce proto trvá na podané žalobě.

IV. Jednání před soudem a posouzení věci samé

15. Soud ve věci nařídil jednání, které se uskutečnilo dne 7. 3. 2025 za přítomnosti žalobce a zástupkyně žalované. Žalobce nad rámec svých písemných podání doplnil, že matka dětí měla na děti platit 400 Kč, ale platila jen 750 Kč na tři děti. Zástupkyně žalované odkázala na vyjádření k žalobě, z něhož zopakovala, jaký je smysl výchovného a jaké jsou podmínky pro jeho přiznání, resp. za jakých okolností (příkladmo) je možné výchovné přiznat mužům. Žalovaná nezpochybnila péči žalobce o syna A. a dceru A., nicméně obě děti byly žalobci svěřeny do péče až v roce 1990, kdy jim bylo X a X roků. V době od narození obou dětí do dosažení jejich zletilosti se o obě děti v největším rozsahu starala matka, tehdy manželka žalobce.
16. Soud doplnil dokazování vyžádaným usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 2. 8. 1990, sp. zn. 20 Co 285/90, a rozsudkem Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 29. 5. 1991, sp. zn. P 243/90. Soud nedoplnil dokazování navrhaným výsledkem svědkyně, neboť to s ohledem na skutkový stav zjištěný z listinných důkazů považoval za nadbytečné.
17. Při splnění podmínek řízení soud přezkoumal žalobu dle § 75 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“, v mezích žalobních bodů, přičemž vyšel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.
18. Žaloba není důvodná.
19. Podstata sporu spočívá v otázce, za jakých podmínek lze přiznat tzv. výchovné a zda žalobce podmínky pro jeho přiznání splnil.

IV.a) Podmínky pro přiznání výchovného

20. Výchovné je institutem zavedeným změnou zákona o důchodovém pojištění č. 323/2021 Sb., která byla s účinností od 1. 1. 2023 přijata na podkladě poslaneckého pozměňovacího návrhu (č. 8828, J. Hamáček, sněmovní tisk č. 1230/1, PSP, 8. volební období, 2017-2021, dostupný na www.psp.cz), a vtělena do § 34a zákona o důchodovém pojištění. V případě důchodů přiznaných před 1. 1. 2023 (jako tomu bylo v případě žalobce) se ve vztahu k výchovnému použijí pravidla čl. II (Přechodná ustanovení) zákona č. 323/2021 Sb.
21. Podle čl. II bod 1 zákona č. 323/2021 Sb. se starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, zvýší o 500 Kč měsíčně *za každé dítě, které pojištěnec vychoval*, od splátky důchodu splatné v lednu 2023, a to při splnění dále uvedených podmínek. Toto zvýšení (přiznání výchovného) náleží k procentní výměře starobního důchodu.
22. Podle čl. II bod 3 zákona č. 323/2021 Sb. se podmínky výchovy dítěte pro účely přiznání výchovného posuzují u všech pojištěnců *podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán*, a to *i v případě, že o dítě osobně pečoval muž*. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely přiznání výchovného současně započítat více osobám. *Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu*; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy. Přiznání výchovného nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem.
23. Podle čl. II bod 4 zákona č. 323/2021 Sb. dle věty první platí, že *pokud byl důchodový věk stanoven se zohledněním vychovaných dětí, zvýší se starobní důchod o tzv. výchovné bez žádosti*; za vychované dítě se pro účely přiznání výchovného považuje dítě, k jehož výchově bylo přihlédnuto při stanovení důchodového věku.
24. Podle čl. II bod 5 zákona č. 323/2021 Sb. pak platí, že pokud se nepostupuje dle bodu 4. (přiznání výchovného bez žádosti), zvýší se starobní důchod o výchovné na základě písemné žádosti podané na předepsaném tiskopisu. V případě starobních důchodů přiznaných před 1. 1. 2023 bylo možné žádost podat nejpozději do 31. 12. 2024.
25. Žalobci byl starobní důchod přiznán v období (do 31. 12. 2022), pro které se naplnění podmínky výchovy dítěte posuzovalo podle podmínek uvedených v § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění ve spojení s § 4 odst. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb., kterou se prováděl zákon o důchodovém pojištění.
26. V tomto období byla podle § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, byla podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti aspoň po dobu pěti roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat.
27. A podle § 4 odst. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb. se podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod považovala za splněnou též, pečovala-li žena o nezletilé dítě a) od jeho narození do jeho úmrtí, pokud dítě zemřelo po dosažení šesti měsíců věku, nebo b) aspoň

poslední tři roky před dosažením věku potřebného podle zákona pro vznik nároku na starobní důchod.

28. Dikce právní úpravy, která se použije při posouzení žádosti žalobce o přiznání výchovného, tedy vyžaduje pro přiznání nároku na výchovné splnění následujících podmínek:
 - A1) podmínka osobní péče o dítě ve věku do dosažení jeho zletilosti alespoň po dobu deseti roků, *nebo*
 - A2) v případě ujmoutí se výchovy dítěte až po dosažení osmého roku jeho věku podmínka osobní péče o dítě alespoň po dobu pěti roků při kontinuální péči až do dosažení jeho zletilosti, *nebo*
 - A3) v případě úmrtí dítěte staršího šesti měsíců podmínka osobní péče od jeho narození do jeho úmrtí; *nebo*
 - A4) podmínka osobní péče o nezletilé dítě alespoň poslední tři roky před dosažením věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod, *a*
 - B) za situace, kdy dítě (od narození po dosažení zletilosti) vychovávalo více osob – podmínka osobní péče *v největším rozsahu*, *a*
 - C) podmínka, že se žadatel vůči dítěti nedopustil úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem.
29. Žalobci by tedy vznikl nárok na výchovné při kumulativním naplnění podmínek A1/2/3/4), a event. B) - pokud dítě vychovávalo více osob a C). Ve vztahu ke každému vychovanému dítěti je přitom nutno posoudit splnění požadovaných podmínek zvlášť. Nutno podotknout, jak vyplývá z výše uvedeného, že pokud by podmínka výchovy dítěte pro nárok (ženy) na starobní důchod ve smyslu předestřených požadavků právní úpravy, tj. podmínka A1/2/3/4) byla splněna pouze u jedné osoby, naplnění podmínky B) se již u ní zkoumat nebude.
30. Co se dále týká podmínky B), pojem „péče v největším rozsahu“ právní úprava blíže nedefinuje. Použití pojmu „největší“ vyjadřuje srovnání rozsahu péče ve vztahu k ostatním osobám, které o dítě do jeho zletilosti pečovaly, resp. jej vychovaly. Nemusí se totiž jednat o porovnání péče pouze mezi dvěma osobami (tam by stačilo užití pojmu „větší“), v úvahu přichází vedle péče rodičů též péče dalších osob (např. prarodičů, pěstounů). Je přitom otázkou skutkovou, která z osob, jež o dítě v posuzovaném období pečovaly, tak činila (ve srovnání s ostatními osobami) v největším rozsahu.
31. S ohledem na argumentaci žalobce je třeba uvést, že při výkladu právní normy představuje jazykový (gramatický) výklad, tj. výklad zohledňující pouze text právní úpravy, pouze první přiblížení (viz nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 33/97) a zpravidla je třeba zohlednit i další metody interpretace práva, z nichž stěžejní bývá výklad teleologický, zohledňující účel právní normy (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2012, č. j. 4 Ads 9/2012-37). Obecně přitom platí, že při výkladu zákona je vždy nutno zohlednit záměr zákonodárce a vyložit jej tak, aby odpovídal rozumnému uspořádání věcí (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 9. 2018, č.j. 10 As 314/2016-71).

32. Z odůvodnění návrhu aplikované právní úpravy vyplývá, že účelem a smyslem výchovného je „posílit důchodové nároky osob, které v průběhu svojí pracovní kariéry zajišťovaly výchovu dětí“... a „ocenit osoby, které získaly významnou zásluhu z hlediska budoucnosti financování základního důchodového pojištění tím, že dlouhodobě zajišťovaly výchovu dítěte...“. Jedná se o finanční částku „v pevně stanovené výši (počáteční hodnota je 500 Kč), o kterou se zvýší procentní výměra starobního důchodu pojištěnce (muže či ženy), který zajišťoval výchovu konkrétního dítěte v největším rozsahu. V případě péče o více dětí se tato částka násobí počtem těchto dětí.“... „Vzhledem k tomu, že osobami, které výchovu dětí v největším rozsahu zajišťovaly, jsou převážně ženy, docílí se tímto opatřením částečného snížení často kritizovaného rozdílu mezi průměrným starobním důchodem žen a mužů. ... Navrhovaná právní úprava reaguje na skutečnost, že průměrný starobní důchod žen je nižší než průměrný starobní důchod mužů.“
33. Z návrhu nepochybně vyplývá snaha o to, aby výchovné přispělo k narovnání důchodů osob, které osobně pečovaly o děti a tato péče se ve výsledku negativně projevila (s ohledem na nižší výdělky a kratší dobu pojištění) na výši starobních důchodů těchto osob, většinou žen. Z návrhu lze k tomu citovat: „Z hlediska postavení žen a jejich mateřské role ve společnosti je třeba reflektovat objektivní a stěžejní změnitelnou skutečnost, že v jejich případě má výchova dětí závažnější dopad na jejich pracovní kariéru, a tedy i na konečnou výši důchodu. Ačkoliv výchovu dětí nepochybně zajišťují velmi zodpovědně a efektivně i muži, lze kvalifikovaně odhadovat, že u žen dominují ty složky výchovy, které mohly s ohledem na svůj charakter negativně ovlivnit délku doby zaměstnání a výdělky pečující osoby, tj. kdy péče musela být zajišťována „na úkor“ možné pracovní aktivity (ženy pečující o děti ve větší míře vykonávají rutinní a méně finančně ohodnocená zaměstnání, popř. zaměstnání s kratšími pracovními úvazky, která jsou navíc přerušována překážkami v práci z důvodu potřeby péče o dítě). V kariérách mužů se tyto aspekty obvykle nevyskytují a v tomto ohledu je tedy jejich postavení obecně příznivější.“ Tohoto kompenzačního institutu však mohou při splnění zákonných podmínek využít i muži: „nárok na výchovné vznikne i mužům, jestliže zajišťovali výchovu dítěte sami nebo ve větším rozsahu než ženy“.
34. Podle zvláštní části důvodové zprávy k návrhu zákona č. 323/2021 Sb. se *nebude zkoumat „kvalita“ výchovy*. Podstatnou indicií pro naplnění podmínky „péče v největším rozsahu“ je proto s ohledem na účel právní úpravy vymezení rozsahu časového období, po které neměla posuzovaná osoba v důsledku péče o dítě možnost profesního uplatnění, či po které byla možnost jejího pracovního uplatnění ve srovnání s ostatními pečujícími osobami zjevně snížena. Právě tato nevýhoda (nemožnost uplatnění, resp. horší uplatnění na trhu práce s dopady do výše příjmu pečující osoby), která zpravidla dopadala na osoby (ženy) pečující o dítě ve věku vyžadujícímu celodenní péči, má být institutem výchovného kompenzována.
35. „Péče v největším rozsahu“ tedy nepředstavuje hodnocení toho, kdo byl lepší rodič ve vztahu k dětem, jejich výchově a materiálnímu zabezpečení. Tuto podmínku je nutno vykládat tak, že vyjadřuje tíži zásahu do pracovních a výdělkových možností rodiče, který nastal z důvodu osobní péče o dítě, typicky právě v raném věku dítěte. Výchovné má totiž kompenzovat omezení v důsledku této péče, projevující se ve výsledku negativně ve výši starobního důchodu osoby pečující v „největším rozsahu“. Je proto na místě vycházet z předpokladu, že péče o dítě v období, po které byla pečující osoba na mateřské a rodičovské dovolené, je primární indicií pro domněnku, že tato osoba naplnila podmínku péče o dítě v největším rozsahu. Tato domněnka je však vyvratitelná, neboť při posouzení podmínky péče v největším rozsahu je třeba hodnotit péči o dítě během celého období jeho nezletilosti

(shodně viz rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2024, č.j. 55 Ad 7/2023-26), a z možnosti naplnění podmínky péče v největším rozsahu nelze v individuálních případech vyloučit osoby, které o dítě pečovaly v dalších obdobích.

IV.b) Naplnění podmínek pro přiznání výchovného žalobcem

36. Nutno předeslat, že předmětem sporu v této věci je výchovné za výchovu dvou ze čtyř dětí žalobce – A. (nar. X) a A. (nar. X). Ve vztahu k ostatním dětem (J. a B.) nebude soud naplnění podmínek pro přiznání výchovného posuzovat.
37. S ohledem na tvrzení žalobce, že v době rozvodu manželství se matka dětí o děti nestarala a nežila s nimi ve společné domácnosti si soud od Okresního soudu v Uherském Hradišti vyžádal rozsudek ze dne 7. 5. 1990, sp. zn. 8 Nc 50/1989, s vyznačenou doložkou právní moci, jímž mělo být dle žalobcem předkládaného rozvodového rozsudku (rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 30. 5. 1990, sp. zn. 4 C 88/89) rozhodnuto ve věci výchovy a výživy nezletilých dětí žalobce a jejich matky. K této žádosti byla soudu zaslána následující rozhodnutí:
38. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. 8. 1990, sp. zn. 20 Co 285/90, jímž byl k odvolání matky dětí zrušen rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 7. 5. 1990, sp. zn. 8 Nc 50/1989. Tímto usnesením bylo řízení ve věci výchovy nezletilých dětí zastaveno a ve věci výživného a nákladů řízení byla věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení. V odůvodnění usnesení se uvádí, že rozsudkem Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 30. 5. 1990, sp. zn. 4 C 88/89, který nabyl právní moci dne 10. 7. 1991, bylo manželství rodičů rozvedeno a bylo rozhodnuto o svěření dětí do výchovy (nezletilá J. byla svěřena do výchovy matky a otci byla uložena povinnost platit výživné, nezletilí A., A. a B. do výchovy otce a matce byla uložena povinnost platit výživné). Věc byla soudu prvního stupně vrácena k dalšímu řízení s tím, aby zjistil, od kdy rodiče nevedli společnou domácnost, jakým způsobem ten který rodič plnil vyživovací povinnost k tomu kterému dítěti a aby stanovil počátek placení výživného, a to do 9. 7. 1990 neboť od 10. 7. 1991 platí úprava provedená rozvodovým rozsudkem.
39. Podle rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 29. 5. 1991, sp. zn. P 243/90, který nabyl právní moci dne 10. 7. 1991 bylo rozhodnuto dle pokynu Krajského soudu v Brně. Žalobce při výslechu před soudem uvedl, že s matkou nežije ve společné domácnosti od 15. 5. 1989, a že od této doby o A., A. (a B.) pečuje. Rovněž uvedl, že v době, kdy rodiče vedli společnou domácnost, o nezletilé pečovala převážně matka. Ale od března 1989 zjistil, že matka o nezletilé děti řádně nepečuje. Matka dětí vypověděla, že ve společné domácnosti s žalobcem nežila od 17. 5. 1989, a že od této doby žalobce pečuje o A. a A.. Potvrdila, že v době, kdy oba rodiče žili ve společné domácnosti, o děti pečovala převážně ona. Z dokazování tedy Okresní soud v Uherském Hradišti učinil závěr, že t.č. nezletilé děti A. a A. byly v péči otce od května 1989, a že rodiče spolu od téhož období nežijí. Pro účely rozhodnutí soudu v této věci je pak relevantní též zjištění, že dokud žili rodiče ve společné domácnosti, tj. do května 1989, o děti převážně pečovala jejich matka.
40. V případě žalobce nebylo sporu o tom, že splnil podmínku výchovy dítěte (konkrétně podmínku A1), a to ve vztahu k oběma dětem (A. i A.). Podílel se na jejich výchově a péči o ně od jejich narození do jejich zletilosti. Společně s žalobcem o obě děti od jejich narození

pečovala a vychovávala je jejich matka, žalobcova manželka, a to až do května 1989. Z rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 29. 5. 1991, sp. zn. P 243/90, lze mít současně za zjištěné, že až do května 1989 vedli manželé společnou domácnost a v tomto období o děti (dle shodných výpovědí rodičů) převážně pečovala jejich matka, tj. bývalá manželka žalobce. V květnu 1989 bylo A. X let a X měsíců a A. X let a X měsíců.

41. Soud se při skutkovém stavu, který byl zjištěn ke dni vydání napadeného rozhodnutí, nemohl ztotožnit s tvrzením žalobce, že se o děti A. a A. staral více než tři roky před rozvodem manželství s matkou dětí. Tomu totiž neodpovídají skutková zjištění, k nimž dospěl opatrovnícký soud v Uherském Hradišti a neodpovídá to ostatně ani výpovědi žalobce zaznamenané v odůvodnění rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 29. 5. 1991, sp. zn. P 243/90. Co se týká tvrzení žalobce o tom, že matka dětí nepřispívala na jejich výživu a výchovu, to by dle odůvodnění rozhodnutí opatrovníckého soudu odpovídalo období, kdy spolu již rodiče nežili ve společné domácnosti, tj. až po květnu 1989.
42. Na podkladě těchto skutkových zjištění se soud zabýval otázkou, zda žalobce naplnil podmínku B), tj. zda při porovnání vlastní osobní péče a péče, kterou dětem věnovala jeho manželka, jej lze považovat za osobu, která o děti (A. a A.) od jejich narození do jejich zletilosti pečovala v „největším rozsahu“ ve smyslu, jaký má být tomuto pojmu přikládán.
43. Ve věci nebylo sporu o tom, že matka o děti pečovala v jejich útlém věku, spisová dokumentace (evidenční listy důchodového pojištění matky dětí a žalobce) pak dokládá, že matka dětí ve svém profesním životě měla z důvodu péče o děti období, kdy výdělečnou činnost nevykonávala vůbec, a to po dobu mateřské dovolené, resp. rodičovské dovolené. V případě žalobce taková období zaznamenána nejsou. V tomto raném věku dětí byla bývalá manželka žalobce primárním pečujícím rodičem a nevykonávala žádnou výdělečnou činnost. Žalobce byl oproti tomu v tomto období zaměstnán a ani netvrdil, že by měl v tomto období z důvodu osobní péče o děti nějaká omezení.
44. V následujících letech nastoupila manželka žalobce do zaměstnání a zaměstnán byl též žalobce. Současně bylo zjištěno, že i v této době o děti převážně pečovala matka dětí, a to až do května 1989. Evidence dnů náhradní doby pojištění, které je možné označit za ošetřování člena rodiny, v případě ani jednoho z rodičů v tomto období významně nevybočuje. V případě žalobce nebylo zjištěno, že by musel jakkoli krátit svoji výdělečnou činnost z důvodu nutnosti zajistit osobní péči o některé z nezletilých dětí (ostatně žalobce sám uváděl, že s péčí o děti mu později pomáhala jeho matka).
45. Přestože časové hledisko není při stanovení péče v největším rozsahu hlediskem určujícím, v případě A. a A. nesvědčí pro žalobce. Ten totiž o děti převážně pečoval až od května 1989, kdy do zletilosti A. chybělo pouze 6 let a 1 měsíc a dceři A. pouze 7 let a 5 měsíců. Nadto v období do května 1989 o děti převážně pečovala jejich matka, která v jejich útlém věku za tímto účelem jednak čerpala mateřskou, resp. rodičovskou dovolenou, a i po tomto období se péči o děti věnovala ve větším rozsahu než žalobce.
46. Lze tak ve shodě se závěrem žalované (i přes nesprávnost skutkového zjištění, od jakého období žalobce o děti pečoval) konstatovat, že v řízení nebyly prokázány skutečnosti, které by ve prospěch žalobce „vyvážily“ znevýhodnění v oblasti pracovního uplatnění, jemuž byla v důsledku celodenní péče o děti po jejich narození vystavena jeho manželka. Právě ke

kompenzaci tohoto znevýhodnění byla přijata aplikovaná právní úprava. Žalobce nepředložil důkazy, které by tyto skutečnosti prokázaly. Závěr žalované, že v případě žalobce nebylo prokázáno naplnění všech podmínek pro přiznání nároku na výchovné, je tak nutno potvrdit.

V. Závěr a náhrada nákladů řízení

47. Námitky žalobce soud vyhodnotil jako nedůvodné. Neshledal ani jiné důvody, pro které by bylo na místě žalobě vyhovět; proto žalobu zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.).
48. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Nyní projednávaná věc se týkala důchodového pojištění, a proto ani žalovaná *ex lege* nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 7. března 2025

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýľová, Ph.D., v. r.
samosoudkyně